

Рис. 1. Динаміки частки сировини в структурі агропродовольчого експорту України, %*
*розраховано автором за даними [2]

2) збільшення експорту сільськогосподарської сировини, насамперед, зернової продукції, відбувається на фоні скорочення виробництва свинини, яловичини, молочних продуктів. Дефіцит останніх покривається за рахунок зростання відповідного імпорту. Особливо загрозливою виглядає ситуація на вітчизняному ринку молочної продукції – імпортні товари стрімко витісняють вітчизняні. Це спричиняє подвійні збитки:

- витрачаються дефіцитні валютні ресурси на оплату продовольчого імпорту;
- зменшуються обсяги виробництва в харчовій промисловості. В результаті скорочуються робочі місця, знижуються податкові надходження до державного бюджету, руйнується промислова база національної економіки.

Отже, стратегічним пріоритетом розвитку вітчизняного агропродовольчого експорту є перехід від його сировинної спрямованості до переважаючої торгівлі харчовими напівфабрикатами та готовою їжею. Безальтернативною умовою реалізації такого сценарію є проведення реальної, а не декларативної державної аграрної політики, спрямованої на підтримку тваринницьких галузей сільського господарства та підприємств харчової промисловості, що здійснюють переробку тваринницької сировини.

Література:

1. Валовий внутрішній продукт виробничим методом та валова додана вартість за видами економічної діяльності (2010-2023рр.) (2021=100). URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/vvp/vvp_rik/vtr_rik10-23_2021_100.xlsx
2. Товарна структура зовнішньої торгівлі України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2025/zd/tsztt/arh_tszt2025_u.html

Леонova Є. С.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Державний податковий університет
м. Ірпінь, Україна

УКРАЇНСЬКИЙ ТИМЧАСОВИЙ МОРСЬКИЙ КОРИДОР: МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ

Завершення Чорноморської зернової ініціативи (Black Sea Grain Initiative) 17 липня 2023 року поставило під загрозу експортні можливості українського аграрного сектору. Ця домовленість, укладена 22 липня 2022 року за сприяння ООН та Туреччини, забезпечила вивезення понад 32 мільйонів тонн зерна протягом року роботи [1]. Оскільки до початку повномасштабного вторгнення більшість експорту сільгосппродукції відбувалося морськими шляхами, портова інфраструктура залишалася ключовою для зовнішньоекономічної

діяльності держави. Альтернативою припиненій ініціативі став український тимчасовий морський коридор, запроваджений Навігаційним наказом ВМС ЗСУ № 6 від 8 серпня 2023 року [2]. Цей наказ визначив тимчасові маршрути для комерційного судноплавства до портів Чорноморськ, Одеса та Південний. 4 грудня 2023 року 33-я Асамблея ІМО ухвалила резолюцію А.1183(33), якою визнала правомірність створення Україною спеціального морського коридору у власних суверенних водах Чорного моря [3].

Завдяки систематичним ракетним ударам та атакам безпілотників Україна досягла виведення російського флоту із західної акваторії Чорного моря. Військові операції в комплексі з розробленими страховими схемами для зернового експорту уможливили відновлення морського сполучення.

До середини 2024 року основні глибоководні порти держави - Чорноморськ, Одеса, Південний - повноцінно працювали в межах українського коридору. Станом на кінець досліджуваного періоду український коридор обслужив близько 2000 суден, які вивезли 53,0 мільйони тонн вантажів до 45 держав світу.

Протягом 2024 року ВМС України забезпечили безпечну навігацію 9061 цивільного судна через коридор. Із цього числа 4651 судно прибуло до українських портів, а 4410 вийшло до закордонних пунктів призначення, що забезпечило вивезення понад 74,4 мільйона тонн вантажів [4]. Частка України в експорті кукурудзи, пшениці та сої морськими маршрутами зросла з 80% до 92% за період 2023-2024 років, наблизившись до довоєнних показників.

Сукупний вантажообіг морських портів України у 2024 році сягнув 97,2 млн тонн, що на 57% більше показника 2023 року (62 млн тонн). Водночас вантажообіг портів у 2024 році залишається на 36,8% нижчим порівняно з довоєнним 2021 роком (157,3 млн тонн) [5]. Такі результати вказують на збережений потенціал для подальшого нарощування обсягів.

Український тимчасовий морський коридор виявився дієвим способом повернути країні можливість експортувати продукцію морем, навіть в умовах війни. За півтора року роботи — з серпня 2023 до грудня 2024 — через коридор пройшло понад 9000 суден, які вивезли понад 85 млн тонн вантажів майже до 50 країн світу. Для порівняння, це вдвічі більше, ніж вдалося досягти за часів BSGI, і майже 92% від того, що Україна експортувала морем до повномасштабного вторгнення.

Для наочності ключові показники двох коридорів зведено в таблицю 1.

Таблиця 1 - Порівняльний аналіз BSGI та українського морського коридору

Критерій	BSGI (2022-2023)	Український коридор (2023-2024)
Період функціонування	12 місяців	17 місяців (серпень 2023 - грудень 2024, період дослідження)
Обсяг експорту	32 млн тонн за рік	74,4 млн тонн за 2024 рік
Кількість суден	1 003 рейси	9 061 прохід суден
Участь Росії	Так (обов'язкова)	Ні
Координація	Спільний центр у Стамбулі	ВМС України
Відновлення довоєнного рівня	~50%	92%
Географія експорту	45 країн	~50 країн

Джерело: складено автором на основі [1, 4, 5]

Успіх коридору базується на кількох ключових факторах. По-перше, це системна робота ЗСУ з витіснення російського флоту із західної акваторії Чорного моря. По-друге, міжнародне визнання коридору через резолюцію ІМО, що надало йому легітимності на глобальному рівні. Український досвід став важливим прикладом того, як держава може відновити критичну інфраструктуру власними силами та забезпечити продовольчу безпеку навіть під час активних бойових дій.

Література:

1. Bryony Steyn, Rabab Hteit. The Black Sea Grain Initiative secures food supply, stability and fair prices following the war in Ukraine (2022-July 17, 2023*). 2023. URL: <https://www.sdg16.plus/policies/black-sea-grain-initiative/>
2. Temporary corridors for merchant ships sailing to/from Ukrainian ports have been announced. Державна служба морського та річкового транспорту України. 2023. URL: <https://marad.gov.ua/en/news/temporary-corridors-merchant-ships-sailing-ukrainian-ports-have-been-announced>
3. Maritime Security and Safety in the Black Sea and Sea of Azov. International Maritime Organization. URL: <https://www.imo.org/en/mediacentre/hottopics/pages/maritimesecurityandsafetyintheblackseaandseaofazov.aspx>
4. Ukrainian Navy ensures safe passage for over 9,000 vessels through sea corridor in 2024. Kyiv Independent. 2025. URL: <https://kyivindependent.com/ukrainian-navy-ensures-safe-passage-for-over-9-000-vessels-through-sea-corridor-in-2024-navy-commander-says/>
5. Григоренко Ю. Перевалка вантажів в українських портах у 2024 році зростає відразу на 57% GMK Center. 2025. URL: <https://gmk.center.ua/infographic/perevalka-vantazhiv-v-ukrainskykh-portakh-u-2024-rotsi-zroslo-vidrazu-na-57/>

Мальована О.Г.

ст. викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
ЗВО «Університет Короля Данила»
м. Івано-Франківськ, Україна

ВПЛИВ НОВІТНІХ ПІДХОДІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ ЯК СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Враховуючи усі фактори сьогодення, наша країна спрямовує свої сили на формування нової економіки та забезпечення сталого економічного зростання. Так, ресторанний бізнес є складовою економіки України, що входить до **сектору сфери послуг та індустрії гостинності**, а саме, **ресторанного господарства**. Заклади ресторанного господарства сприяють розвитку економіки завдяки створенню робочих місць, залученню туристів, розвитку місцевих постачальників та формуванню позитивного іміджу країни [1, с. 361-364].

Однак, для ефективності діяльності закладів харчування в умовах жорсткої конкуренції у ресторанному бізнесі, необхідно удосконалювати методи і форми господарювання, впроваджувати сучасні технології, розробляти унікальні концепції, покращувати якість послуг.

Впровадження автоматизації процесів у ресторанному бізнесі сприяє до зниження витрат, підвищення ефективності та зменшення ймовірності помилок за рахунок «людського фактору». Сучасні POS-системи управління продажами дозволяють вести облік, аналізувати дані та контролювати рух фінансів у закладах ресторанного господарства. Впровадження роботів для доставки їжі та обслуговування відвідувачів у закладах значно зменшує навантаження на обслуговуючий персонал, особливо в години пік. Використання мобільних додатків для замовлень стали важливим інструментом для залучення відвідувачів. За допомогою мобільних додатків сформувавши замовлення можна за кілька кліків, що є зручно та швидко для споживачів закладу. Також додатки часто мають програми лояльності, що стимулюють повторні замовлення та використовують дані для адаптації пропозицій під конкретні уподобання відвідувачів [2].

У сучасному ресторанному бізнесі формується акцент на локальні продукти. В Україні, як і у світі, зростає популярність ресторанів, які працюють за принципом «farm-to-table» – тобто використовують інгредієнти, вирощені в регіоні, безпосередньо постачальниками або навіть у приватних господарствах. Адже, для ресторанів локальні продукти, які мають неповторні смакові характеристики, надають стравам унікального смаку